MOĞOLİSTAN'DA TARİHİ İZLERİMİZ

TONYUKUK ABİDESİ

Tonyukuk Abidesi koruma amaçlı depo müzeye kaldırılmış. Müze ziyarete henüz kapalı olduğu için göremedik.

BALBALLAR

- Ben Bilge Tonyukuk'um. Çin ülkesinde doğdum. Türk milleti Çin'de tutsak idi. Türk milleti hanını bulmayınca Çin'den ayrıldı, han sahibi oldu. Hanını bırakıp yine Çin'e tutsak düştü. Tanrı şöyle demiş: Han verdim, hanını bırakıp tutsak düştün. Tutsak düştüğün için Tanrı öldürdü. Türk milleti öldü, bitti, yok oldu. Türk Sır milletinin yerinde boy kalmadı.

  Ormanda, dışarıda kalmış olanlar toplanıp yedi yüz er oldular. İki bölüğü atlı idi, bir bölüğü yaya idi. Yedi yüz kişiyi idare edenlerin büyüğü şad idi; danışman ol dedi, danışmanı ben oldum, Bilge Tonyukuk. (Şadı) kağan mı yapayım diye düşündüm. Arık boğa ile semiz boğa arkada oldukça; semiz boğa mı, arık boğa mı bilinmezmiş diye düşündüm. Bunun üzerine, Tanrı akıl verdiği için onu ben kağan yaptım.

- İlteriş Kağan olunca, Bilge Tonyukuk Boyla Baga Tarkan ile İlteriş, güneyde Çinli'yi, doğuda Kıtay'ı, kuzeyde Oğuz'u pek çok öldürdüler. Danışmanı, yardımcısı ben idim.

- .....

- İki bin idik. İki ordumuz oldu. Türk milleti yaratılalı, Türk kağanı tahta oturalı Şantung şehrine, denize ulaşmış olan yok imiş. Kağanıma arz edip ordu gönderdim. Şantung şehrine, denize ulaştırdım. Yirmi üç şehir zaptettiler. Uykularını burada bırakıp seferde yatıp kalktılar.

  Çin kağanı düşmanımız idi. On Ok kağanı düşmanımız idi. Kırgızların güçlü kağanı da düşmanımız oldu. Bu üç kağan anlaşıp Altun ormanında birleşelim demişler. Şöyle anlaşmışlar: Doğuda Türk kağanına doğru sefere çıkalım demişler. Eğer biz üzerine yürümezsek, eninde sonunda o bizi, kağanı yiğit, danışmanı bilgili olduğu için, eninde sonunda o bizi mutlaka öldürecektir. Üçümüz birleşip üzerine yürüyelim, hepsini yok edelim demişler. Türgiş kağanı şöyle demiş: Benim milletim oradadır demiş, Türk (Kök-türk) boyu yine karışıklık içindedir, Oğuz'u yine dardadır demiş.

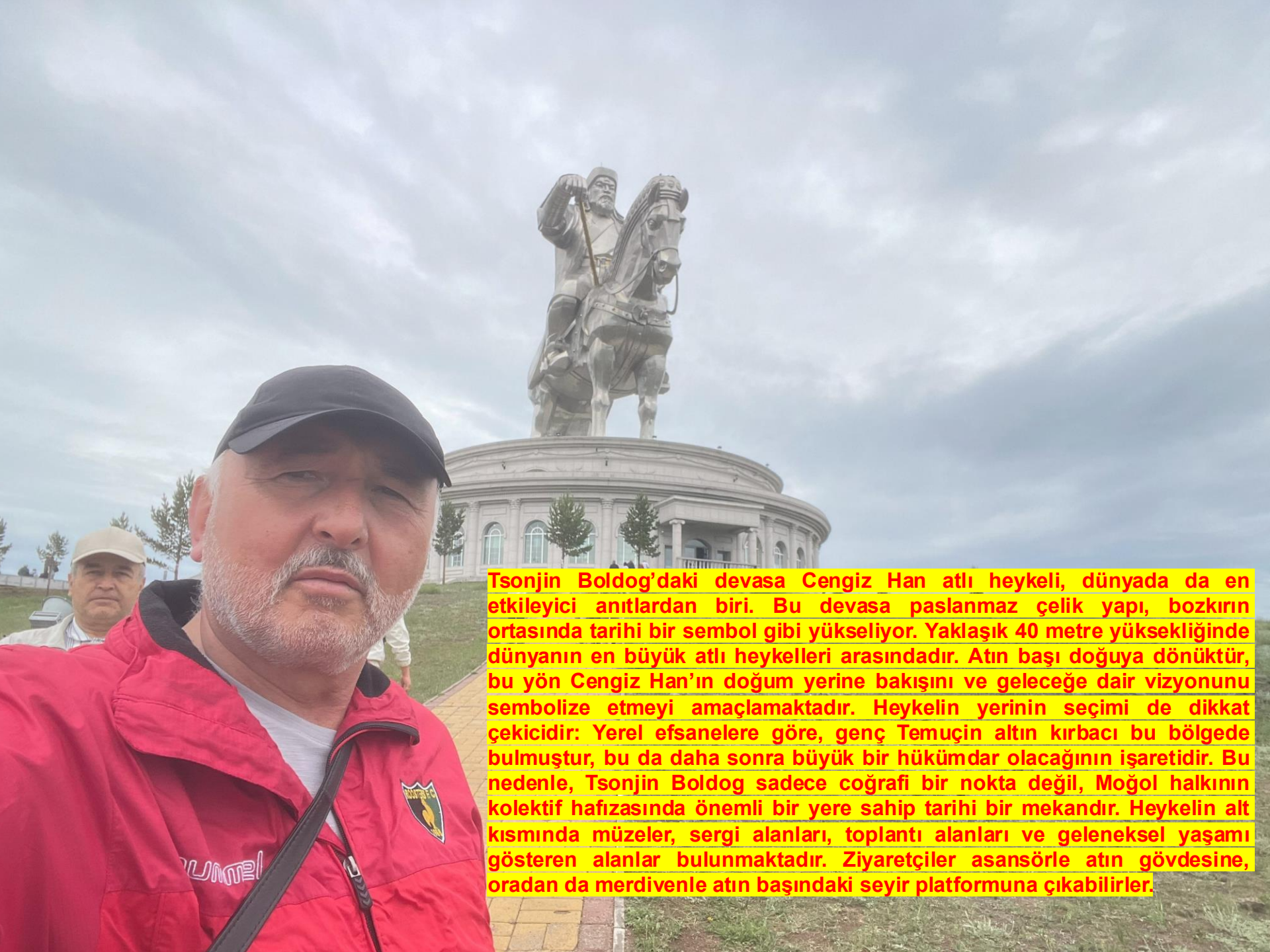

Tsonjin Boldog'daki devasa Cengiz Han atlı heykeli, dünyada da en etkileyici anıtlardan biri. Bu devasa paslanmaz çelik yapı, bozkırın ortasında tarihi bir sembol gibi yükseliyor. Yaklaşık 40 metre yüksekliğinde dünyanın en büyük atlı heykelleri arasındadır. Atın başı doğuya dönüktür, bu yön Cengiz Han'ın doğum yerine bakışını ve geleceğe dair vizyonunu sembolize etmeyi amaçlamaktadır. Heykelin yerinin seçimi de dikkat çekicidir: Yerel efsanelere göre, genç Temuçin altın kırbacı bu bölgede bulmuştur, bu da daha sonra büyük bir hükümdar olacağının işaretidir. Bu nedenle, Tsonjin Boldog sadece coğrafi bir nokta değil, Moğol halkının kolektif hafızasında önemli bir yere sahip tarihi bir mekandır. Heykelin alt kısmında müzeler, sergi alanları, toplantı alanları ve geleneksel yaşamı gösteren alanlar bulunmaktadır. Ziyaretçiler asansörle atın gövdesine, oradan da merdivenle atın başındaki seyir platformuna çıkabilirler.

WC

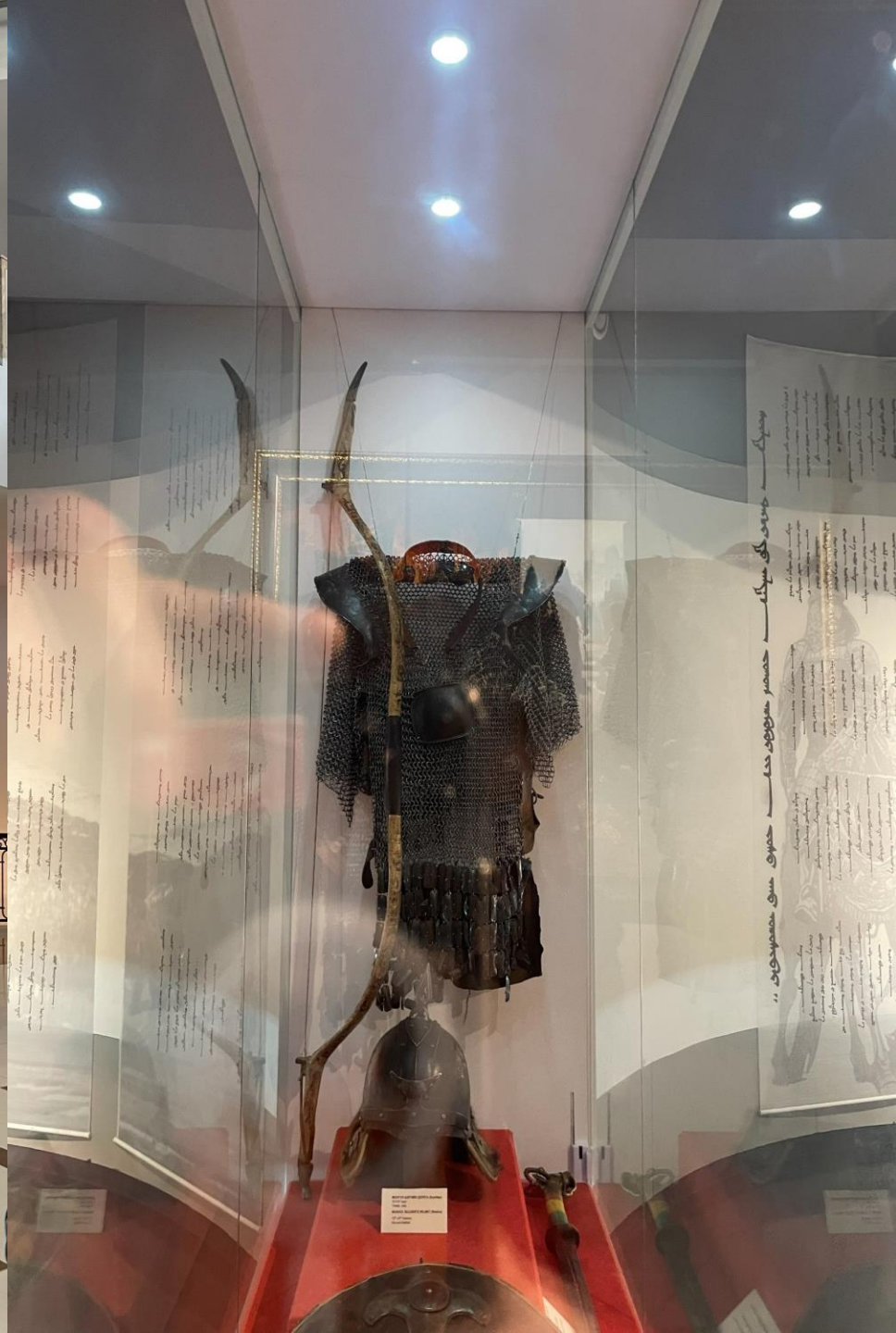

Ulanbatur Doğa Tarihi Müzesi

Монгол улсад хүрэн баавгайн
2 дэд зүйл амьдардаг
ДЭЛХИЙ ДЭЭРХ БААВГАЙХАН ОВГИЙН 8 ЗҮЙЛ БААВГАЙ
ЦАГААН БААВГАЙ
Polar Bears
ХҮРЭН БААВГАЙ
Brown Bears
АМЕРИКИЙН ХАР БААВГАЙ
Black Bears

ОРНИТОМИМОЗАВР
ORNITHOMIMOSAURUS

CENGİZ HAN MÜZESİ

МАГ МОНГОЛЫН ХАН ХАБУЛ (1101-1148)

Chinggis Khaan National Museum, (Cengizhan Müzesi) Moğolistan'ın tarihini özellikle de Cengiz Han ve kurduğu büyük imparatorluğu anlatan çok kapsamlı bir müze. Tarih müzede öğrenilir. Sergilenen binlerce tarihî eserle Moğolistan tarihini izledik. Dokuz katlı müzenin her bir katında tarih öncesi Moğolistan; taş devri, tunç çağı, demir çağı ve erken göçebe kültürleri; Hun dönemine ait önemli arkeolojik eserler; Göktürk, Uygur, Kitan ve diğer bozkır devletleri; Cengiz Han öncesi Moğol kabileleri; Cengiz Han'ın yükselişi, Büyük Moğol İmparatorluğu'nun kuruluşu, fetihler ve devlet teşkilatı; Cengiz Han'ın oğulları ve torunları döneminde imparatorluğun genişlemesi; Kubilay Han ve Ögeday Han gibi hükümdarlar, Yuan Hanedanı ve İpek Yolu; 17–20. yüzyıllarda Moğolistan, Bogd Han dönemi ve modernleşme süreci; bağımsız Moğolistan, 20. yüzyıl ve çağdaş tarih sergileniyor.
En üstte 9. kattaki Büyük Han Onur Salonunda altın kaplamalı Cengiz Han heykeli bulunuyor.

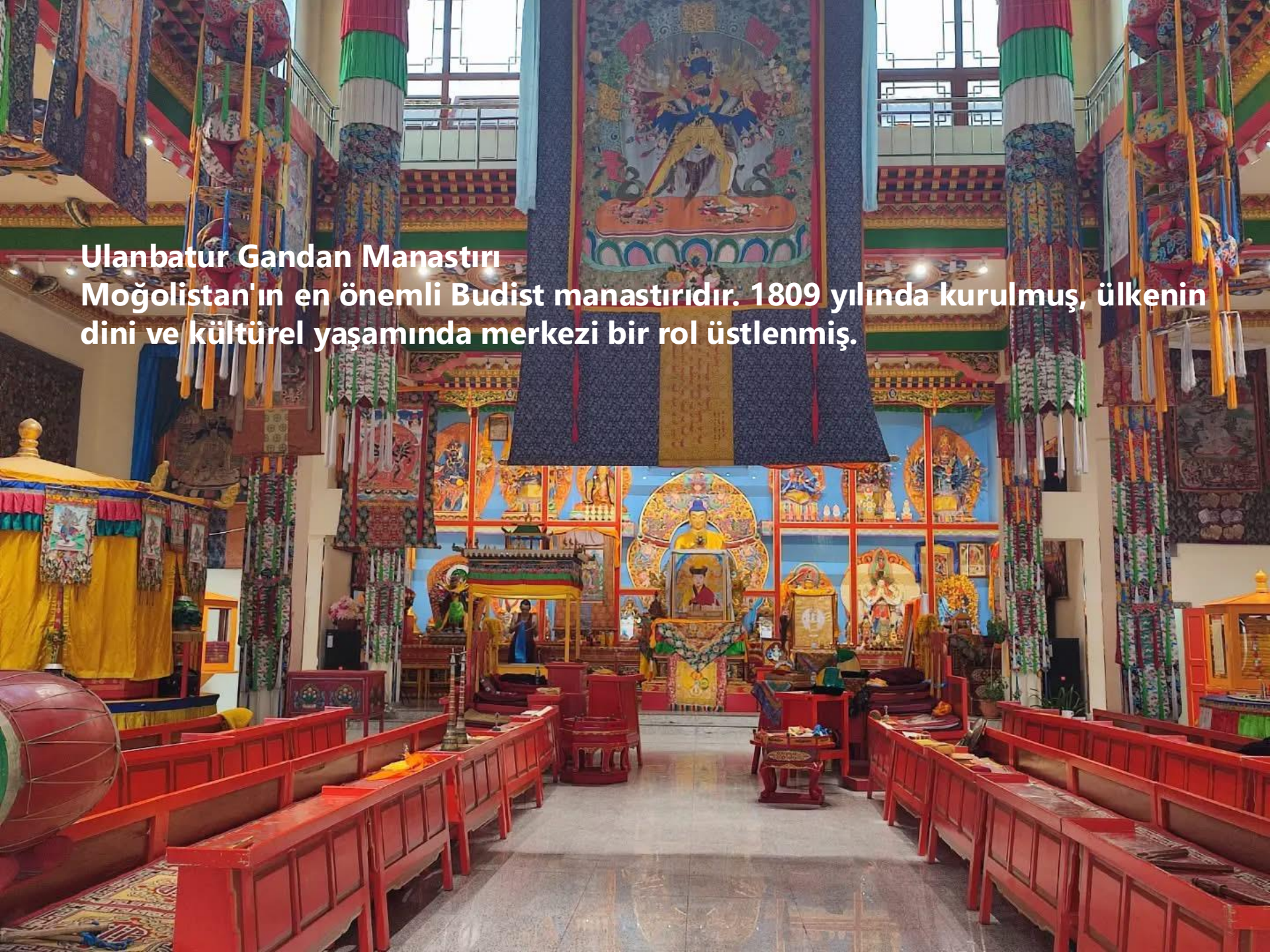

Ulanbatur Gandan Manastırı
Moğolistan'ın en önemli Budist manastırıdır. 1809 yılında kurulmuş, ülkenin dini ve kültürel yaşamında merkezi bir rol üstlenmiş.

Gandan Manastırı'nda mandala yapan Budist keşişler.
Kum mandala yapmak, özellikle Gelug geleneğinde uzun eğitim almış keşişlerin gerçekleştirdiği kutsal bir ritüelmiş. Mandala yapımı sırasında keşişler: Sabır ve dikkati geliştirir. Egoyu ve benlik bağını azaltmaya çalışır. Zihni disipline eder, ve meditasyon hâlini sürdürür. Her şeyin geçici olduğunu hatırlamak için günlerce emek verdikleri mandalayı sonunda yeniden yapmak için dağıtırlar.

Ötüken'e ve Ölzi köyü kenarında Orhun'un kıyısında "Hun Halkının Başkentine Hoş Geldiniz" tabelası.

ХАР БУХЫН БАЛГАС
Булган аймгийн Дашинчилэн сумын төвөөс баруун зүгт 12 км зайтай Хар бухын голын өмнө хөвөөнд, Хадаасан толгойн зүүн хойно орших эртний хотын туурыг Хар бухын буюу Хадаасангийн балгас гэдэг. Хэрэм хэмжээгээрээ ихийн дээр түүний хана туурга нилээд нурсан боловч цайз одоо 12м хэрмийн төв дэх / харааат / 14м өндөр байна. Цайзат хэрмийг тойруулан тусгай шороон цонж байсан агаад цайзын гадаад буланд налуулан хийсэн цонж цэргийн харуулын зориулготой. Цайзат хэрэмэнд Уйгарын хааны орд харш байсан нь далгаагаар гэрчлэгдсэн.
RUINS OF KHAR BUKH
The ruins of Khar Bukh are located near the Khar Bukh River, 12 km west of Dashinchilen soum center in Bulgan province. The wall of the castle was broken down, but the castle remains 12 meters high, with the center of the wall reaching 11 meters. Special dirt was used around the castle for military purposes. Research confirmed that the castle was a Uyghur royal palace.

Har Bukh kalıntılarını Bulgan ilinin Daşçilen ilçe merkezinin 12 km batısında, Har Bukh Nehri yakınlarında yer almaktadır. Kalenin surları yıkılmış olsa da, surların ortası 11 -12 metrelik bir yüksekliğe sahiptir. Kalenin çevresinde askeri amaçlarla özel toprak kullanılmıştır. Araştırmalar, kalenin bir Uygur kraliyet sarayı olduğunu doğrulamıştır.

- Hanuy ırmağının içinden karşıya geçtik.

On altı saatlik safariyi andıran unutulmaz bir seyahatin sonunda çadırda ilk gecemizi geçirdik

Sabah günün ilk saatleri Hanuy Irmağı'nın buz gibi sularında başladı. Sularından içtik.

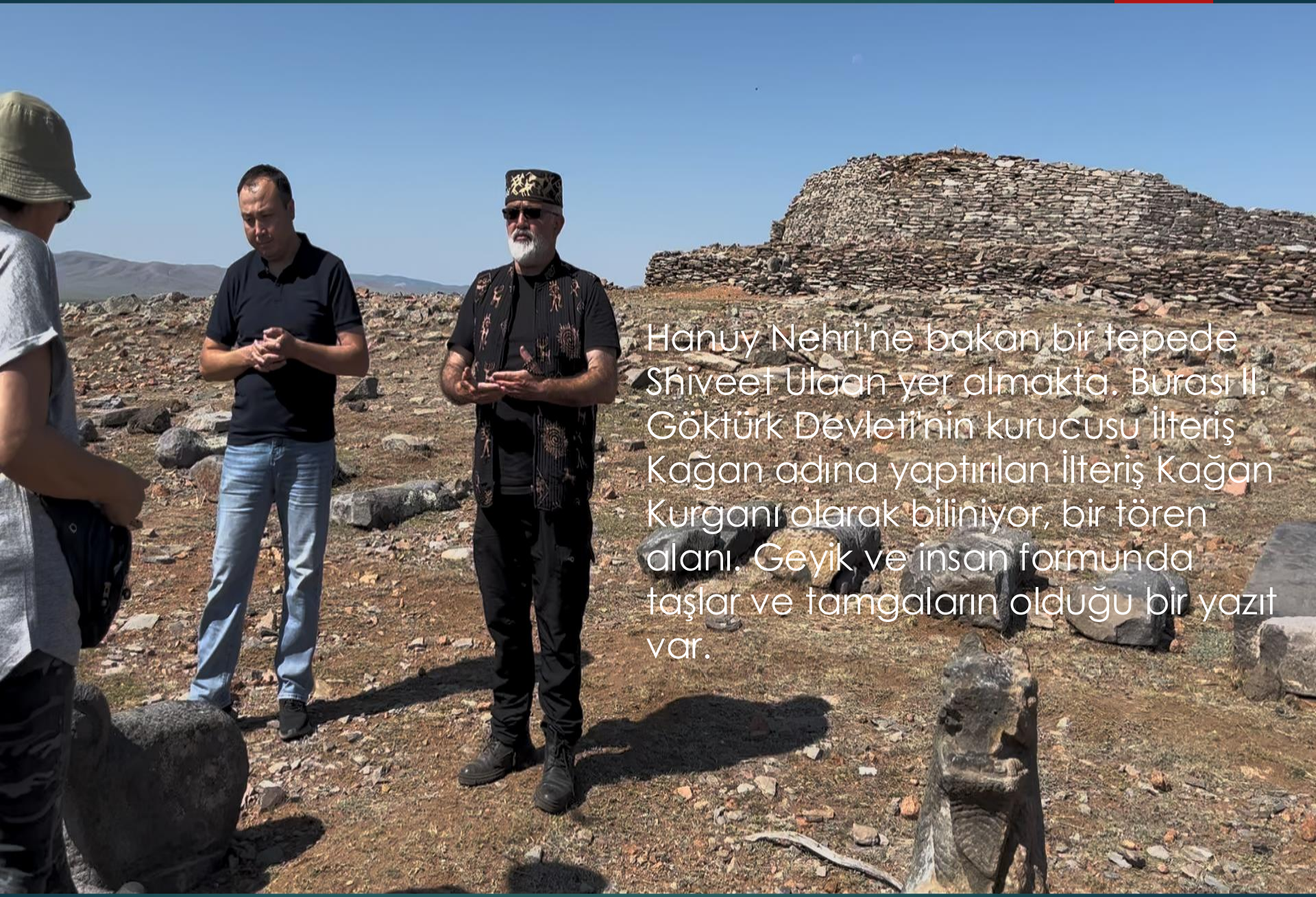
Hanuy Nehri'ne bakan bir tepede Shiveet Ulaan yer almakta. Burası II. Göktürk Devleti'nin kurucusu İlteriş Kağan adına yaptırılan İlteriş Kağan Kurganı olarak biliniyor, bir tören alanı. Geyik ve insan formunda taşlar ve tamgaların olduğu bir yazıt var.

Ihtamur'da konakladığımız yerden bizi saçı ile uğurladılar. Bölgede bulunan Taikhar Chuluu (Tayharçulu) kayası hakkında efsanevi anlatımları olan kaya. Burayı ziyaret eden halk etrafında döndükten sonra kayaya dileklerinin yerine gelmesi için taş atıyor.

Ihtamur'dan ayrılmadan İstiklal Marşı söyleyerek bayrağımızı değiştirdik.

- **Jargalantin Geyikli Taşları**
  Hanuy Nehri kıyısında Hanuy Vadisi'nde Hanuy şehri olduğu düşünülen dünyada 24 geyikli taşın bir arada olduğu tek yer. Tunç Çağı'na ait Moğolistan'ın en önemli tarih öncesi arkeolojik alanlarından biri. Alan, kurganlarla birlikte 2023 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmış. MÖ 1200 ve 800 yılları arasına tarihlenen Karasuk kültürü ya da Geyik taşı Medeniyetine mensup göçebelerin mirası ve mezar komplekslerinin bir parçası olarak inşa edilmişler.
- **Moğolistan'ın Arhangay (Arkhangai) kenti sınırlarında yer alan bugüne dek 113 geyik taşı bulunmuştur.**
- **Taşların üzerine geyikler, hayat ağacı, silahlar, kemerler ve çeşitli semboller oyulmuş.**
  Geyikli taşların üç bölümü, döneminin evren tasavvurunu simgeliyor. Toprağın altında kalan alt bölüm yer altı dünyasını ve ataları, orta bölüm insanların yaşadığı yeryüzünü, en üst bölüm ise gökyüzünü ve ruhlar âlemini temsil ediyor. Taşlar böylece yerle gök arasında bir bağ kuruyor. Geyik figürlerinin hem kurganlardaki ruhları koruduğu hem de ruhu göğe taşıyan kutsal bir rehber olduğu düşünülüyor.

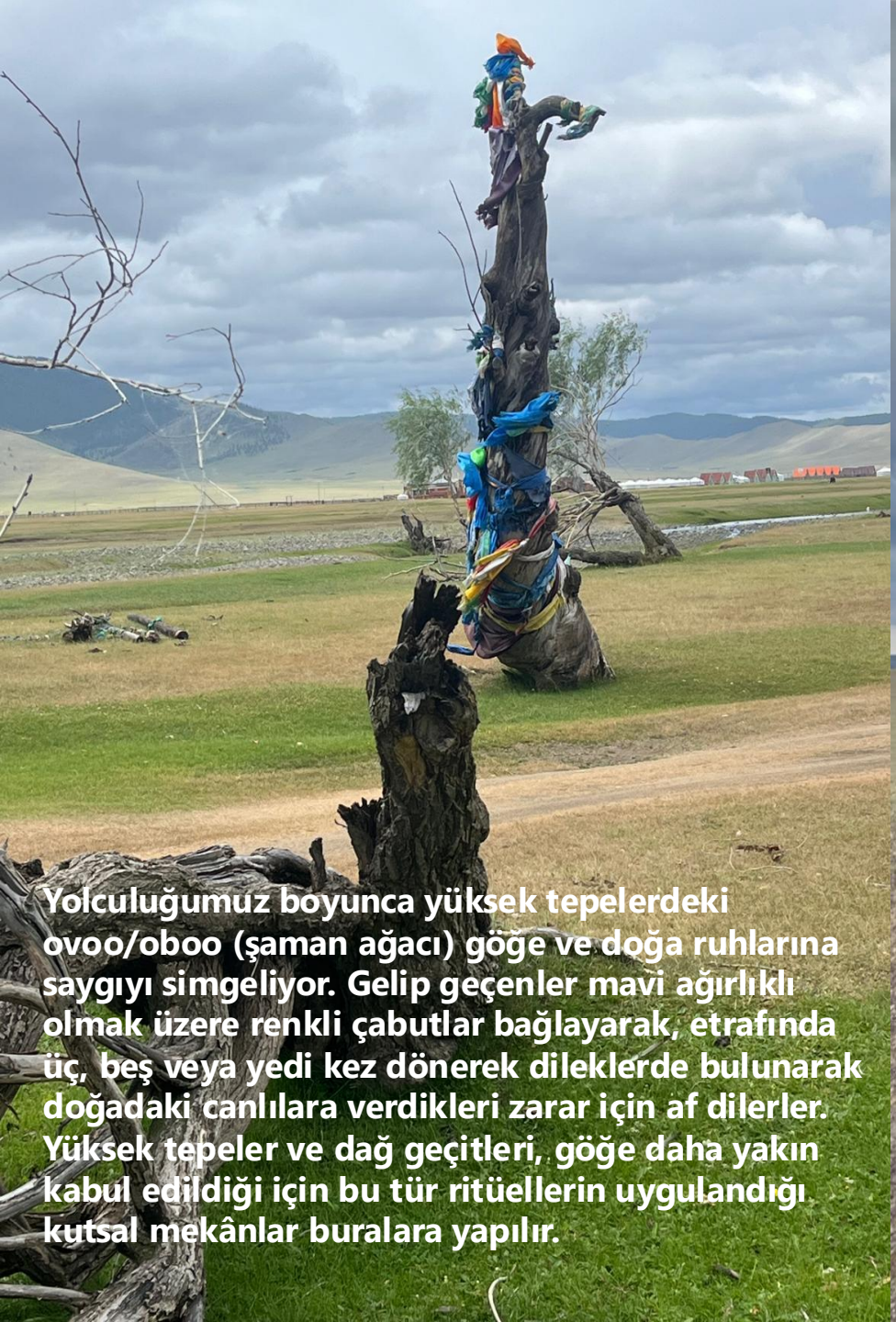

Yolculuğumuz boyunca yüksek tepelerdeki ovoo/oboo (şaman ağacı) göğe ve doğa ruhlarına saygıyı simgeliyor. Gelip geçenler mavi ağırlıklı olmak üzere renkli çabutlar bağlayarak, etrafında üç, beş veya yedi kez dönerek dileklerde bulunarak doğadaki canlılara verdikleri zarar için af dilerler. Yüksek tepeler ve dağ geçitleri, göğe daha yakın kabul edildiği için bu tür ritüellerin uygulandığı kutsal mekânlar buralara yapılır.

- Arkhangai (Arkangay) Çeçerlek
- Ötüken'in merkezi. Bugün de çevre köylerin bağlı olduğu bir kent. Burada Zayain Gegeen Monastery Museum; Tibet, Çin ve geleneksel Türk eserlerini biraraya getiren 17. yüzyıldan kalma tarihi bir Budist tapınağı.
- Bu müzede sergilenen anıt 6. yüzyıldan kalma çocuğu emziren kurt abidesi Göktürklere ait Bozkurt destanını anlatıyor.
  Düşman saldırısından yalnızca küçük bir erkek çocuk kurtulur. Yaralı çocuğu bir dişi bozkurt (Asena) bulur, onu mağarada korur ve emzirerek yaşatır.
  Daha sonra bu dişi kurttan doğan çocuklar, Göktürk boylarının ataları kabul edilir.

АРХАНГАЙ АЙМГИЙН
МУЗЕЙ
MUSEUM OF ARKHANGAI PROVINCE

EXIT

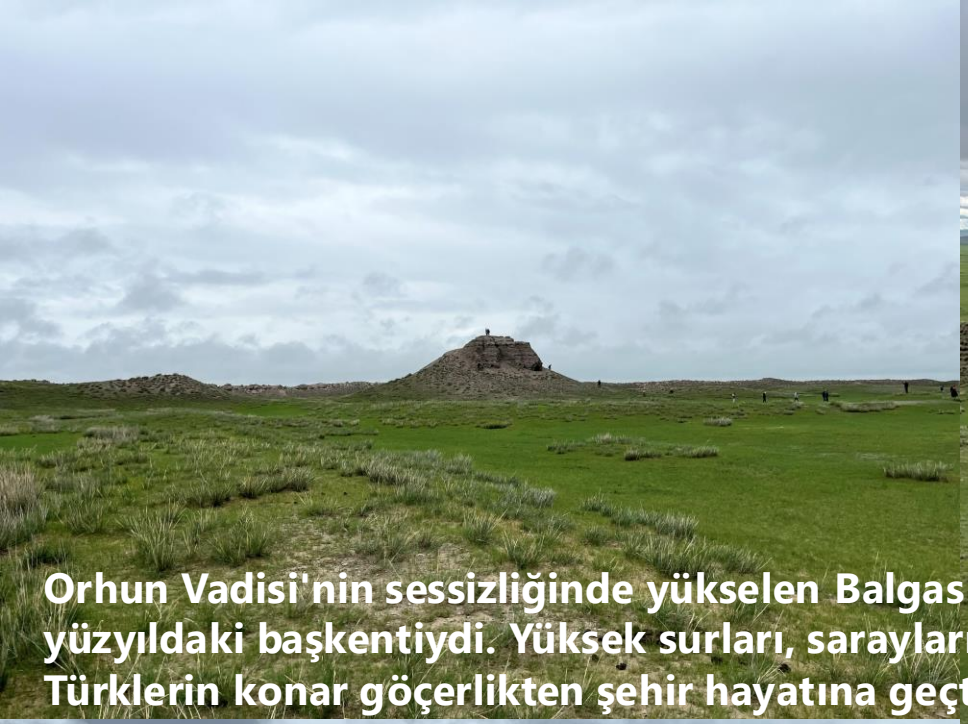

Orhun Vadisi'nin sessizliğinde yükselen Balgas (Ordu-Balık), Uygur Kağanlığı'nın 8. yüzyıldaki başkentiydi. Yüksek surları, sarayları, tapınakları ve gelişmiş şehir planıyla, Türklerin konar göçerlikten şehir hayatına geçtiğinin belgesi.

Karakurum, tarihte başkentlik de yapmış önemli bir şehir. Burada Orhun Uçansuyu'na giderken uğradığımız Erdene Zuu Manastırı.

Ötüken Orhun Uçarsu Yanında Kalacağımız Yerler
Burada iki gece konakladık

KURAY

Deve Mezarlığı,Geyikli Taşlar ve Kaya resimleri Orhun Kıyısı

Orhun Yazıtları ve Kurganlar

DINATION AGENCY

BILGE KAGAN INSCRIPTIONS

DISCOVERY OF THE GOKTURK INSCRIPTIONS

The existence of Gokturk inscriptions was first mentioned by 13th century historiographer Alaaddin Ata Melik Cuveyni in his masterpiece "World History of Conqueror". His chronicle about the inscriptions did not attract any attention at that time.

Strahlenberg, who is Swedish, published his travel notes titled "Southern and Northern Areas of Asia" in 1722 and included Gokturk inscriptions he encountered in Mongolia in this work as a result of his studies in the region.

In 1889, Russian scholar N.M Yadrintsev discovered inscriptions which were later understood as monuments belong to Bilge Kagan and Kul Tegin and published the results as well as an atlas of his reports.

A research group from Archeological Association of Finland and Fin-Ugor Association headed by Axel Olai Heikel, began the studies on the inscriptions in 1890. They published the results of their studies and the copies of the inscriptions as an "Atlas".

Another research group led by Russian Turcologist W. Radloff began the studies in the region in 1891. He also published the results of his studies and copies of the inscriptions as an "Atlas".

DECIPHERING OF THE GOKTURK INSCRIPTIONS

The deciphering was performed based on Chinese side of the inscriptions and George von der Gobelanti was the first person who translated the Chinese side of the Kol Tigin inscription into German. When Radloff returned from Mongolia in 1891, he stopped over in Beijing and had Chinese side of the inscriptions translated.

At the same time V. Thomsen, a member of the Royal Danish Research Association, also was working on deciphering of the inscriptions. He deciphered a frequently repeated word of the inscriptions "tenri" firstly. Gradually, he could decipher other words like "Turk" and "Kol Tigin".

He solved the Gokturk alphabet system on 25 November 1893 and he announced his deciphering of the inscriptions to the world officially on 15 December 1893. Radloff was the first scientist who issued deciphering of the inscriptions in three fascicle in 1894 and 1895.

THE IMPORTANCE OF THE GOKTURK MONUMENTS

The Gokturk monuments are the first historical Turkish texts bearing the word "Turk" in their own language. The inscriptions contain information about Turkish authorities who were accountable to their country, nation, their relations, lifestyle, conflicts and customs. In addition, they describe Turkish nation's approach to history of Turks as well as political and social views of the Turks. The information of the monuments is important not only for Turks but also other countries of the Central Asia.

The monuments have inscriptions what seem to be remarks of Bilge Kagan and his brother Kol Tigin towards the nation and authorities of the Turks. Contexts of some inscriptions include historical events, beliefs of the nation and apparent critical words; its wording is also powerful.

Bilge Kagan and Kol Tigin are accepted as the most courageous and learned individuals in Turkish history. They stressed the necessity of courage and knowledge to rule a country. Bilge Kagan, Kol Tigin and Tonyukuk had the monuments erected to hand down their history and culture to their next generations.

GOKTURK ALPHABET

The first Turkish alphabet is "runic" which is known as Gokturk Alphabet in the West. As the alphabet was originated from ancient Turkish stamps, it was acknowledged as the alphabet created by the Turks. Runic alphabet was used widely between the VII and IXth centuries by the Turks. The reason why the alphabet was named as runic in the West is because of its resemblance to letters used in Scandinavian monuments. The Kol Tigin inscription written in 732 is the first historical monument of the Turkish literature. The Runic alphabet consisted of 38 letters. There are 4 vowels, 26 consonants, and 8 combined consonants. It is very suitable to carve them on rocks and stones as well as on other objects as it could be used to write both in top to down and right to left positions.

GOKTURK EMPIRE

Gokturk Empire, noted for the first in history with the name "Turk" dominated in the Central Asia between 552-745.

Founder of the Gokturk Empire "Bumin Kagan" was leader of the "Tukyu" community under the rules of state "Avar". After his request to marry princess of the Avar as an award for cracking down a revolt was declined in 55, he married to princess of Tabgach and opposed the Avar. After he had won the victory in 552 he exiled them from the Central Asia and then he became the first Gokturk Kagan with a name of "Il Kagan".

Bumin Kagan divided country in two parts as West and East. The Western Gokturks were under the rule of Istemi Kagan.

The Chinese held the Gokturk leader "Kara Kagan" prisoner and occupied the state of Eastern Gokturk in 630. The Western Gokturks were under the rule of China in 659.

An unity from the Turkish Societies led by Ilteris (Kutluk) Kagan in 679, trounced the Chinese and their marionettes in the Central Asia and succeeded to establish the state of II. Gokturk. The Gokturks reached peak levels of history between 716-734. The period of Bilge Kagan. Bilge Kagan's, his brother and commander in chief Kol Tigin's and vizier in chief Tonyukuk's names and first official chronicles of Turkish History were found in the Orhun Monuments erected at that time. After the passing away of these great figures consecutively between 721- 734, the state declined. At the end of the revolts of Uygur, Karluk and Basmil, the state of Gokturk collapsed and Uygur Kagan Lutlug Bilege Kul was declared the ruler of Central Asia under the name of "Uygur Empire" in 745.

PROJECT OF TURKISH MONUMENTS IN MONGOLIA

Project of Turkish Monuments in Mongolia (MOTAP) was conducted by Ministry of Education, Culture and Science of Mongolia and Turkish Cooperation and Coordination Agency based on the agreement signed in 1994.

The objective and principles of the project had been processed through consultations between Mongolian and Turkish scholars.

The scope of project involves the monuments of Bilge Kagan, Kol Tigin and Tonyukuk known as Gokturk Monuments and historical artifacts belong to Turkish period in Mongolia. At the beginning of the project activities in 1997, scholars and researchers carried photographic and geophysical research of the areas. As a result, the areas were taken into preservation. Detailed copies of the inscriptions, as well as prints of the inscribed monuments and some other monuments were taken. Archeological excavations and scripts studies were commenced at the same time.

Important archeological findings of Turkish history and culture were discovered during the excavation activities in 2001. The findings were restored and at present they are displayed in the "Turkish Cultural Entities Exhibiting Room" of the Mongolian National History Museum.

Bilge Kagan monument, which stood in its original base for over hundred years, but had been broken into four parts, was carried into the warehouse in Kocho Tsaydam and then it was restored and exhibited.

After archeological excavation in the anonymous tomb in Kosho Tsaydam, an excavation was performed in Bilge Kagan tomb. The excavation was completed in 2003.

Many Mongolian and Turkish scholars took part in the project that was implemented continuously until 2004.

Main objective of the project is to take the monuments into buildings which will be converted into museums in the future for their protection and place the copies of the originals instead of the originals and make the memorial complex area to display for tourists.

BILGE KAGAN INSCRIPTION

Bilge Kagan inscription which is under protection in the DMK building (1378 m, 48T 0337319, UTM 5269389) that Turkish International Cooperation and Coordination Agency built in Kocho Tsaydam region was erected in 735 after Bilge Kagan's death by his son Tenri Kagan.

Bilge Kagan inscription has great similarities with Kol Tigin inscription in terms of form, structure and content. The inscription is based on a turtle shaped base (today broken in parts) just like the Kol Tigin inscription. The inscription has four sides and is around 375 cm. high. In the eastern side of the inscription there are 41 lines of Gokturk letters text and in the northern and southern sides there are 15 lines of Gokturk letters text. In the western part, there is a Chinese text like the Kol Tigin inscription.

In the southeast, southwest and western parts of the inscription there are small texts having Gokturk letters. In these inscriptions, the person telling the events and giving advices is again Bilge Kagan (as in the case of Kol Tigin inscription). The events happened after the death of Bilge Kagan was added to the inscription. The author of the inscription with Gokturk letters is Yollug Tigin. In the southern side (10-15th lines) of the inscription there are statements of Tenri Kagan; in the southwest part there are statements of Yollug Tigin. Bilge Kagan Inscription has been moved to the museum building constructed in 2001 with the support of Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA).

Bilge Kagan Kurganı

Kül Tigin Kurganı

- **MÜZEDEKİ ASIL YAZITLAR**
- **Bilge kağan**
- **Tanrı buyurduğu için *[14]* on dört yaşımda Tarduş milleti üzerine şad oturdum…. Kögmeni aşarak Kırgız ülkesine kadar ordu sevk ettik. Yekun olarak yirmi beş defa ordusevk ettik, on üç defa savaştık, illiyi ilsizleştirdik, kağanlıyı kağansızlaştırdık. Dizliye dizçöktürdük, başlıya baş eğdirdik. On yedi yaşımda Tanguta doğru ordu sevk ettim. Tangut milletini bozdum. Oğlunu, karısını, at sürüsünü, servetini orda aldım.**
- **On sekiz yaşımda Altı Çub Soğdaka… … Çin süvarisini, on yedi bin askeri ilk gün öldürdüm. Piyadesini ikinci gün hep öldürdüm… Kengü Tarbana kadar Türk milletini öyle konarduk, öyle düzene soktuk. O zamanda kulkullu, cariye cariyeli olmuştu. Küçük kardeş büyük kardeşini bilmezdi, oğlu babasını bilmezdi. Öyle kazanılmış, öyle düzene sokulmuş ilimiz, töremiz vardı. Türk, Oğuz beyleri, milleti işit: Üstte gök basmasa, altta yer delinmese *[18]*, Türk milleti, ilini, töreni kim bozabilecekti? …**
- **Çin milletinin sözü tatlı, ipek kumaşı yumuşak imiş. Tatlısözle, yumuşak ipek kumaşla aldatıp uzak milleti öylece yaklaştırırmış. Yaklaştırıp, konduktansonra, kötü şeyleri o zaman düşünürmüş. İyi bilgili insanı, iyi cesur insanı yürütmezmiş. Bir insanyanılsa kabilesine, milletine, akrabasına kadar barındırmaz *[4]* imiş.Tatlı sözüne, yumuşak ipek kumaşına aldanıp çok çok, Türk milleti, öldün; Türk milleti, öleceksin……**

Kurganlardan Çıkan Eserler ve Bilge Kağan'ın Tacı

Karakurum Müzesi ve Papanın Mektubu ve Guyk Han'ın Cevabı

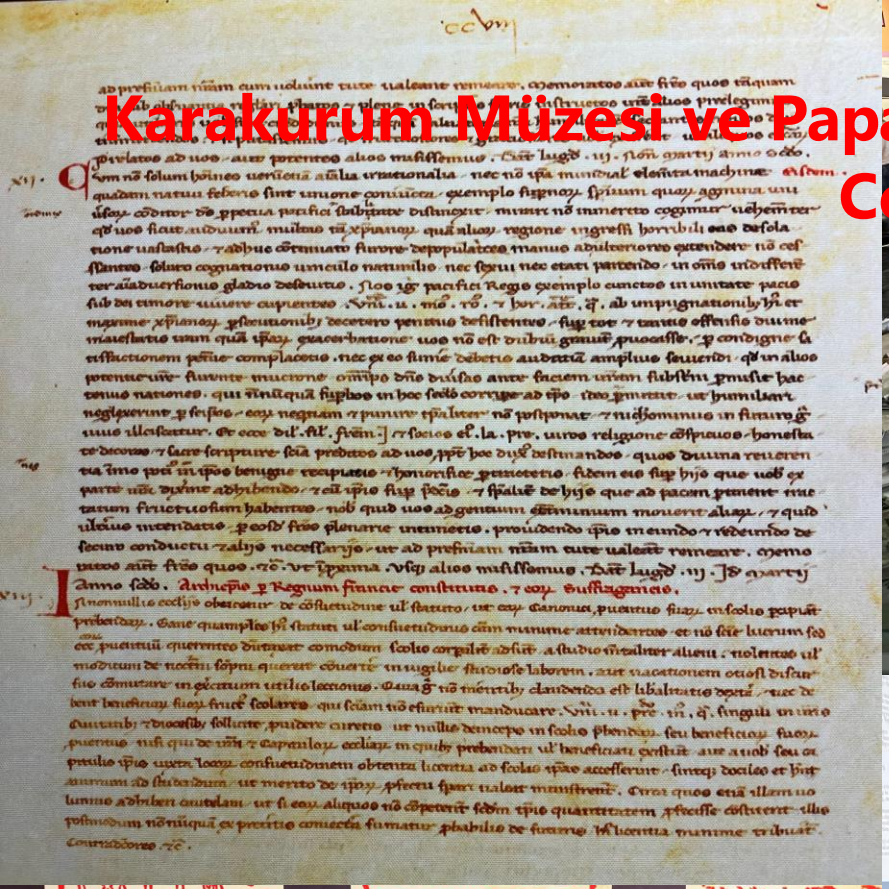

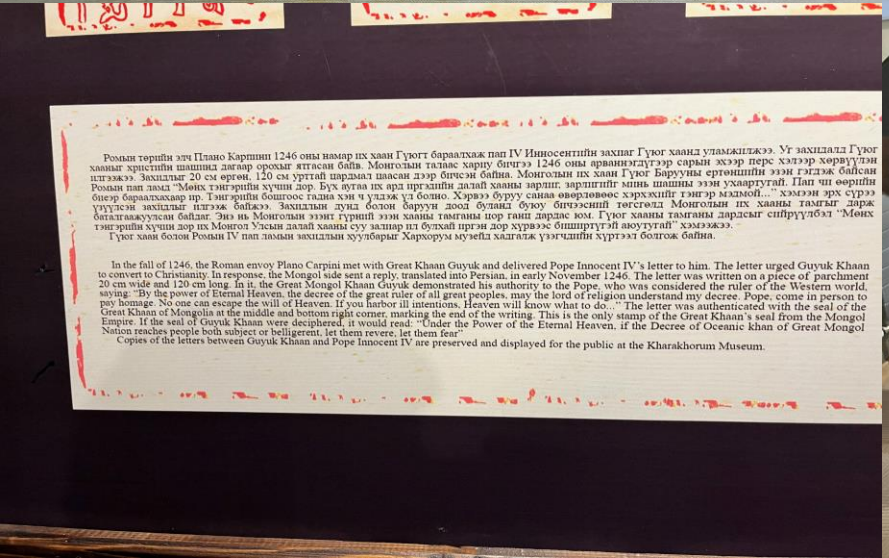

Ромын төрийн эзч Плано Карпини 1246 оны намар их хаан Гүюг бараатхаж пап IV Иннөсентийн захиаг Гүюг хаанд уламжилжээ. Уг захидалд Гүюг хааныг христийн шашинд дагнар ороохыг яатсан байв. Монголын талаас харуу бичгээ 1246 оны арваннэгдүгээр сарын эхээр перс хэлээр хөрвүүлэн илгээжээ. Захидлыг 20 см өргөн, 120 см урттай пардмал цаасан дээр бичсэн байна. Монголын их хаан Гүюг Барууны ертөнцийн эзэн гэдэгж байсан Ромын пап ламд "Мөнх тэнгэрийн хүчин дор. Бүх ястан их ард нутгийнн далай хааны зарлиг: зарлигийг мань шашны эзэн ухаартугай. Пап чи өөрийн биеэр бараатхахаар ир. Тэнгэрийн бошгоос гадна хэн ч удэж үл болно. Хэрвээ буруу санаа өөрлөвөөс хэрэхийг тэнгэр мэдмой..." хэмээн эрх сурээ үүлдсэн захидлыг илгээж байжээ. Захидлын дунд болон баруун доод булаан бүүр бичээсний төгсгөлд Монголын их хааны тамгыг дарж батлагаажуулсан байдаг. Энэ нь Монголын эзэнт гүрний эзэн хааны тамганы цор ганц дардас юм. Гүюг хааны тамганы дардсыг сийрүүлбэл "Мөнх тэнгэрийн хүчин дор их Монгол Улсын далай хааны суу залиар ил булхай пргэн дор хүрвээс бүширгүгэй ашуугай" хэмээжээ.

Гүюг хаан болон Ромын IV пап ламын захидлын хуулбарыг Хархорум музейд хадгалж үзэгчдийн хүргээд болгож байна.

In the fall of 1246, the Roman envoy Plano Carpini met with Great Khaan Guyuk and delivered Pope Innocent IV's letter to him. The letter urged Guyuk Khaan to convert to Christianity. In response, the Mongol side sent a reply, translated into Persian, in early November 1246. The letter was written on a piece of parchment 20 cm wide and 120 cm long. In it, the Great Mongol Khaan Guyuk demonstrated his authority to the Pope, who was considered the ruler of the Western world, saying: "By the power of Eternal Heaven, the decree of the great ruler of all great peoples, may the lord of religion understand my decree. Pope, come in person to pay homage. No one can escape the will of Heaven. If you harbor ill intentions, Heaven will know what to do..." The letter was authenticated with the seal of the Great Khaan of Mongolia at the middle and bottom right corner, marking the end of the writing. This is the only stamp of the Great Khaan's seal from the Mongol Empire. If the seal of Guyuk Khaan were deciphered, it would read: "Under the Power of the Eternal Heaven, if the Decree of Oceanic khan of Great Mongol Nation reaches people both subject or belligerent, let them revere, let them fear".

Copies of the letters between Guyuk Khaan and Pope Innocent IV are preserved and displayed for the public at the Kharakhorum Museum.

Karakurum Müzesi
Deve Mezarlığından alınan
Yazıt

"Shiveet Tolgoi"
Orhun Vadisi'ne hâkim bir tepede
gözetleme noktası olabileceği
ifade ediliyor.

"Shiveet Tolgoi"
Orhun Vadisi'ne hâkim bir tepede gözetleme noktası olabileceği ifade ediliyor.

Karakurum-Anıttepe

NOMGON KAZI BÖLGESİ

Nomgon Vadisi'nde Arhangay'da bölgede 9 kurgan olduğu kazılardan sorumlu akademisyen Prof. Napil Bazylkhan tarafından belirtildi. Nomgon-2 kompleksinin II. Göktürk Kağanlığının kurucusu İlteriş Kutluk Kağan adına yapıldığı güçlü biçimde doğrulanmış. Nomgon 3'ün Kapgan Kağan kurganı olduğunu söyledi. Bizim ziyaretimiz esnasında kazı çalışmaları devam ediyordu. İlteriş Kağanın yazıtı burada bulunmuş.

Devam eden kazıdan sorumlu akademisyenler Prof. Napil Bazylkhan ve Dr. Nurbolat Bogenbayev kazılar hakkında bizleri bilgilendirdi. Prof. Napil Bazylkhan, bizleri "Ne mutlu Türküm diyene!" diyerek karşıladı ve uğurladı. İlteriş Kağan'ın Türk tarihi açısından taşıdığı değeri Türk tarihine gönülden bağlı biri olarak anlattı. İlteriş Kutluk Kağan'a ait Nomgon-2 tamamen kazılmış ve kazıda çıkarılan diğer buluntularla birlikte 19 satır Türkçe, 6 satır Soğdça olan İlteriş Kağan Yazıtı da korumaya alınmış, ziyarete açık değil.

Nomgon-4 kazısı devam etmekte. Buradaki çalışmalar Uluslararası Türk Akademisi ve Moğolistan Bilimler Akademisi Arkeoloji Enstitüsü tarafından yürütülüyor. Burada iki insan betizi (taş figür) bulunmuş. Bunların kemersiz oluşu ve ellerini bağlı tutuşları kadın betizi olduğunu belirtiyor. Napil Bazylkhan, Türk tarihi için çok önemli bulgulara ulaşılacak bu yere bir müze ve ziyaretçiler için çadır obalar yapılması için bütün Türk dünyasının birlikte hareket etmesi çağrısında bulundu.

TikTok
@ payitaht1453q
Payitaht1453q

NOMGON BÖLGESİ İLTERİŞ KAĞAN KURGANI VE BALBALLAR

Yazıt, İkinci Göktürk Devleti'nin kuruluşunda büyük katkılar sağlamış, Çorluk ve çeşitli görevlerde bulunmuş, önemli bir devlet adamı olan İşbara Bilge Köl İç Çor adına dikilmiş olan yazıttır. 1912 yılında W. Kotwicz tarafından Moğolistan'ın başkenti Ulan Batur'un 200 km güneybatısında, Töv Aymag sınırları içerisinde, Delgerhan sum'unun 30 km kuzeyinde, İh–Höşööt (Ikhe–Khushotu) denilen yerde bulunmuştur."

KÜLİ ÇOR YAZITI

ve sonra ona – (Apa) Tarkhan Chykan Tonyukuk ismi verildi.
sonra Isbara Chykan Kuli-Chur'un liderliğinde galip geldiler.
Elteris Kağan döneminde yaşlanıp ebedî şan ve şöhrete kavuşan Büyük Kuli Çur, seksen yaşında vefat etti.
… hızlı Beyaz At vardı… büyük ve güçlüydü, Türk halkı arasında meşhur oldu …
kavga ederken… Kuli-Chur… mızrakla bıçaklayarak öldürdü. Oğullar, insanlar…
… ülkeyi yönetti… Kuli-Çur. Türk halkı….
…kağana, ülkeye… zekâsı ve büyük gücü sayesinde ülkeyi yönetti…
…Isbara Bilge Kuli – Chur:…
… Savaşta muharebeye önderlik etti. Av zamanı geldiğinde avı yönetti.
…Kechin'de muharebede çok sayıda (ondalık) orduyla karşılaştı.
… Beşbalık'ta dört savaşta dört kez saldırdı…
…Tabgaçlar ile yaptığı savaşlarda birçok kez büyük bir savaşçı olarak ün kazandı. O kadar çok şey fethetmişti ki!
Kuli Chur Tengri'yi eğdi.
…oğulları, insanlar…
…….
…….

Moğolistan'ın meşhur Gobi çölü yerine yolumuz üzerinde Küçük Gobi diye anılan Elsen Tasarkhai'de çölü.
Kum tepeleri, Khögnö Khan Dağı ve yeşil bozkırın aynı karede buluştuğu bu bölge, Orta Moğolistan'ın en dikkat çekici doğal alanlarından biri.

NAMAN BAYRAMI

КАПИТРОН БАНК
КАПИТРОН БАНК

ТҮНДЭСНИЙ ИХ

MOĞOLİSTAN PARLEMENTO BİNASI

PARLEMENTO BİNASI ÖNÜNDE BAYRAM GEZİSİNDE MOĞOLLAR

ATATÜRK OKULU ANKARA CADDESİNDE

KAZAK TÜRKLERİNE AİT KONYA'DAN BİR SİVİL STK VE TİKA ARACILIĞI İLŞE YAPILAN ULANBATUR'DA CAMİ